

means with which he conveys his experience, basic ideas about the surrounding world for preschool children. These tools are always individual and unique.

Currently, the main task of education in the light of modern European standards is not just the transfer of knowledge, but the formation of abilities apply them to solve practical problems based on values human orientation. In order to effectively implement the assigned tasks, to educate children's cognitive interest, the teacher must possess professional competences that will allow properly to organize the educational process in the modern PEI. This includes the ability interact with other teaching staff, organization of work with by parents, monitoring and evaluation of the results of educational activities preschoolers, use of innovative technologies, as well as adaptation to changes in the modern educational environment.

The article focuses on the fact that in the structure of professional competence of future teachers of preschool education institutions is distinguished several components: psychological, theoretical, technological, effective by scientists.

Key words: *the image of the preschool education institution, teachers of preschool education, professional competences, preschool children, professional activity, pedagogical skill, competence of the educator, self-development*

УДК 355.291.1

Наталія Гнатюк

Луцький біотехнічний інститут ЗВО «Міжнародний науково-технічний
університет імені академіка Юрія Бугая»

ORCID ID 0000-0003-4718-9229

DOI 10.24139/2312-5993/2024.05/010-017

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕҐАЛІТАРНО-ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА: ІНТЕГРАЦІЯ ІННОВАЦІЙНИХ ПРАКТИК У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС НУШ

У статті розглядаються перспективи розвитку еґалітарно-освітнього середовища в контексті інтеграції інноваційних практик у навчальний процес Нової української школи. Головним завданням є виявлення особливостей освітнього середовища, що сприятимуть активній навчальній діяльності учнів початкової школи, з акцентом на європейські цінності. Обговорюються життєві навички як соціально-психологічні компетентності, що формуються через ефективні педагогічні технології і є важливими для успішної адаптації особистості в суспільстві. Згідно з ВООЗ, ці навички сприяють гармонійному розвитку, соціальній адаптації та емоційному благополуччю. Основою Нової української школи є повага до загальнолюдських цінностей і захист прав людини, що виховує гідність, справедливість та толерантність. Еґалітарно-освітнє середовище забезпечує рівні можливості для всіх учнів, сприяє інклюзивності, взаємоповазі та активному залученню учасників навчального процесу.

Розглядається освітній простір як важлива складова освітнього середовища дитини, в якому вчитель відіграє ключову роль. Педагог має створити атмосферу підтримки, що сприяє розвитку можливостей учнів та задовольняє їхні інтелектуальні, емоційні і соціальні потреби через індивідуалізований підхід. Аналіз підготовки вчителів початкової освіти у Фінляндії та Сінгапурі вказує на важливість престижу педагогічної професії, рівня оплати праці та якості відбору кандидатів для забезпечення високої компетентності випускників. Висновок підкреслює перспективи розвитку

еґалітарно-освітнього середовища в Новій українській школі, включаючи інтеграцію інноваційних технологій, розвиток інклюзивних практик, формування культури співпраці та підвищення педагогічної майстерності. Ці елементи сприяють створенню динамічного освітнього простору, який підтримує самостійність учнів і відповідальність за навчання, відповідно до потреб дітей, зокрема через реалізацію українсько-фінського Проєкту «Навчаємось разом».

Ключові слова: життєві навички, психосоціальні компетентності, педагогічні методи, еґалітарно-освітнє середовище, учні початкових класів.

Постановка проблеми. Сучасність потребує трансформацій суспільно-економічного устрою та інформаційної культури в створенні Нової української школи, яка обумовлена взаємозв'язком закладів освіти й реформуванням підготовки майбутніх учасників освітнього процесу. Навчання життєвих навичок є важливим елементом високоякісної освіти, що підвищує конкурентоспроможність здобувачів освіти. Сьогодні недостатньо досконало володіти знаннями та вміннями – актуальними є психосоціальні компетентності (критичне та творче мислення, адекватне сприйняття себе й оточення, вміння ухвалювати рішення, будувати конструктивні стосунки, працювати в команді, демонструвати лідерські якості, мотивувати інших, вирішувати проблеми та управляти стресом) та життєві навички здорового способу життя.

Освіта, що базується на розвитку життєвих навичок, поєднує успішний педагогічний досвід і новітні досягнення психології, зокрема гуманістичної та теорії соціального впливу, що нині актуальними є в багатьох країнах, зокрема в США та країнах Західної Європи.

Аналіз актуальних досліджень. Основними проблемами, які розглядають сучасні науковці (І. Баєва, Н. Гонтаровська, В. Моляко, О. Писарчук, К. Приходченко, Л. Пуховська, О. Скідін, І. Улановська, В. Ясвін та ін.), є модернізація підготовки вчителів школи першого ступеня, їхня психологічна, екологічна та етична підготовка, а також діагностика навчальних досягнень студентів у природознавстві. Значна увага приділяється формуванню мовної особистості та іноземної мовної компетентності за допомогою інноваційних засобів навчання. Окрім цього, в статті розглянуто підготовку педагогів до створення еґалітарно-освітнього середовища в початковій школі. В контексті реалізації фінського проєкту «Навчаємося разом» проаналізовано досвід підготовки вчителів у Фінляндії та Сінгапуру, визначено перспективи використання їх ідей в Україні (Kiz, 2018; Cutajar, 2017; Візнюк, Лазаренко, 2023).

Метою статті є визначення перспектив розвитку егалітарно-освітнього середовища щодо інтеграції інноваційних практик у навчальний процес Нової української школи. *Головним завданням статті* є визначення особливостей освітнього середовища, які забезпечать активність навчальної діяльності здобувачів у початковій школі з урахуванням переходу до європейських цінностей в освіті.

Виклад основного матеріалу. *Життєві навички* – це соціально-психологічні компетентності, що сформовані ефективними педагогічними технологіями навчання здорового способу життя, які є складовою високоякісної освіти й допомагають людині впоратися з внутрішніми переживаннями та будувати продуктивні стосунки (рис. 1).

Рис. 1. Життєві навички здорового способу життя

Згідно з ВООЗ, *життєві навички* включають здатність адаптуватися, позитивно поводитися та долати труднощі в повсякденному житті. Вони сприяють гармонійному розвитку особистості, соціальній адаптації, інтелектуальному та емоційному благополуччю, а також формують навички протидії соціальному тискові, що особливо важливо для сучасної молоді.

Основою Нової української школи є повага до загальнолюдських цінностей і захист прав людини. Вона сприяє усвідомленню своїх прав і обов'язків, розумінню прав інших, виховує гідність, миролюбність, справедливість, відповідальність, впевненість у собі та толерантність (Cutajar, 2017; Візнюк, Лазаренко, 2023).

Егалітарно-освітнє середовище – це освітнє середовище, яке забезпечує рівні можливості для всіх учнів, незалежно від їхнього

соціального статусу, раси, статі чи інших характеристик. Воно сприяє розвитку інклюзивності, взаємоповаги, співпраці та підтримки, забезпечуючи доступ до якісної освіти для кожної дитини чи молодшої людини. Основними принципами такого середовища є життєстійкість, повага до різноманітності та активне залучення всіх учасників навчального процесу (Kiz, 2018; Cutajar, 2017).

Серед перспектив розвитку егалітарно-освітнього середовища Нової української школи виділяємо такі (Kiz, 2018; Cutajar, 2017; Візнюк, Лазаренко, 2023):

1. *Інтеграція інноваційних освітніх технологій* для покращення навчального процесу.

2. *Розвиток інклюзивних практик*, що забезпечують рівний доступ до освіти для всіх учнів.

3. *Формування культури співпраці* серед учнів і педагогів, що сприяє взаємопідтримці.

4. *Підвищення педагогічної майстерності вчителів* через професійний розвиток і навчання новим методам.

5. *Забезпечення різноманітних форм навчання*, що враховують індивідуальні потреби та інтереси учнів.

Відповідно до того в педагогічному процесі Нової школи зростає попит проєктної та командної діяльності, що спонукає вчителя урізноманітнювати організацію навчального простору в класі. Дизайн освітнього простору спрямований на розвиток дитини та мотивацію до навчання. Провідна роль у створенні освітнього середовища належить саме педагогу, та його готовності до такої діяльності, яка впливає на ефективність середовища як чинника розвитку особистості. Освітнє середовище динамічно трансформується, тому педагоги можуть його змінювати відповідно до нових вимог лише за умови власного професійного зростання (Kiz, 2018; Cutajar, 2017).

В роботі з учнями плановано використовувати нові підходи, акцентуючи увагу не на накопиченні знань, а на формуванні технологій розумової праці. Співпраця вчителя і учнів, партнерство на уроці, спільний процес пізнання та створення ситуацій успіху – це складові самореалізації учня в освітньому середовищі. Учні повинні не лише володіти знаннями, а й мати досвід демократичних відносин, навички управління собою та відповідальності за свої дії. Ефективна індивідуалізація навчання досягається через створення навчальних осередків, що відображають потреби дітей. Організація центрів

навчання забезпечує дослідницьку діяльність, формує самостійність та працю в групах. У навчальних осередках можуть проводитися різні види діяльності з різноманітними матеріалами (Cutajar, 2017; Візнюк, Лазаренко, 2023).

Більшість дітей, які приходять у перші класи Нової української школи, вже мають досвід роботи в центрах підготовчої діяльності, тому в початковій школі доцільно продовжити організацію навчальних матеріалів у спеціальних класах, створених відповідно до умов із урахуванням їх індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів. Важливо, щоб матеріали були доступні для розуміння дітей. В сучасних дослідженнях підтверджено, що чим більше створено активного простору для дітей, тим більше існує можливостей для їх розвитку. Включеність і самоконтроль є пріоритетними в дитини щодо прояву власної ініціативності та самостійності під час уроку (Kiz, 2018; Візнюк, Лазаренко, 2023).

Відповідно до проведення Українсько-фінського Проєкту «Навчаємось разом» (м. Київ), метою якого є вивчення особливостей фінської педагогіки та досвіду, було проведено інтенсивний курс «Педагогіка початкової школи: фінський досвід» згідно концепції Нової української школи, де йшлося про впровадження культури оцінювання в школі, яка сприяє навчальному процесу формування навичок учителів щодо належної практики оцінювання успішності дитини (Kiz, 2018; Cutajar, 2017). Проєкт фінансується Міністерством закордонних справ Фінляндії та ЄС і реалізується компанією FCG International у співпраці з Гельсінським університетом. В межах Проєкту захід реалізовано фінськими тренерами А. Хурінайнен-Косунен, вчителем початкових класів і викладачем Віккі Гельсінського університету, та Р. Палмквіст, доктором наук і радником Національного агентства Фінляндії з питань освіти, котрі розкрили такі питання:

1. Інклюзивна освіта.
2. Інтегроване навчання, формування компетентностей та диференційоване навчання.
3. Практика та інструменти оцінювання.
4. Програма підготовки вчителів початкових класів.
5. Професійний розвиток учителів.
6. Розробка та використання навчальних матеріалів.
7. Співпраця між школою та батьками з інноваційними підходами.

8. Фінська система освіти та педагогічний підхід.

Проект складається з трьох основних кластерів, наскрізних елементів і мовного компонента (рис. 2).

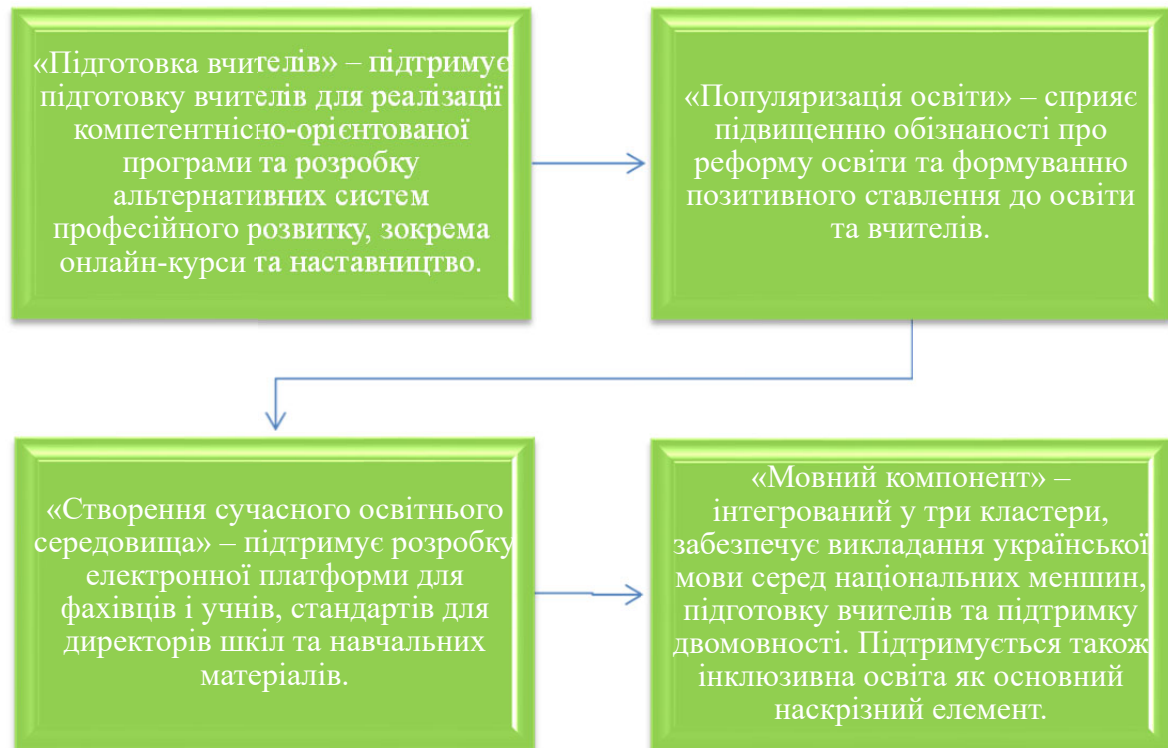

Рис. 2. Загальна інформація про складові Проекту «Навчаємось Разом»

Навчання згідно Проекту в умовах Нової української школи вимагає простору для досліджень і моделювання, з вільним доступом до матеріалів і місцем для зберігання проєктів та незавершених робіт. Інформаційно-комунікаційні засоби навчання, разом із технічними, дозволяють працювати над дослідницькими проєктуваннями, такими як «Ми живемо в Євразії», «Здорове харчування моєї родини» та інші. Для систематизації навчальних посібників в кабінетах створено категорії, як-от «Таблиці», «Демонстраційний матеріал», «Дидактичні ігри» тощо. Особливу увагу приділяють використанню конструкторів для вивчення геометричних фігур, що робить навчання цікавим і ефективним. Також розроблено картотеку методичної літератури та посібників, що допомагає вчителям швидко знаходити необхідні матеріали (Cutajar, 2017; Візнюк, Лазаренко, 2023).

Під час такого навчання важливим є принцип активності дитини, що забезпечує її розумовий, духовний та культурний розвиток через власні навички та вміння. Учні здобувають знання, які можуть застосувати до аналогічних завдань, що сприяє їхній впевненості у

подоланні труднощів. Для створення психологічного благополуччя у складні моменти були організовані куточки психоемоційного розвантаження. Шкільне оснащення включає масажні м'ячики, пластилін та інші матеріали, які допомагають дітям заспокоїтися та опанувати прийоми саморегуляції. Крім того, використовуються напр., «песик Хібукі» для висловлення емоцій, «сумочка примирення» для врегулювання конфліктів та підтримки дітей. Ефективною є пісочна терапія, яка дозволяє дітям розвивати індивідуальність, усвідомлювати свої бажання і стабілізувати емоційний стан. Заняття з піском поліпшують емоційний стан дітей, знижуючи рівень агресивності та тривожності (Kiz, 2018; Візнюк, Лазаренко, 2023).

Освітній простір є частиною освітнього середовища дитини, де основну роль відіграє вчитель. Завдання педагога полягає в створенні атмосфери турботи та підтримки, що сприяє розвитку можливостей здобувачів освіти й задовольняє їхні інтелектуальні, емоційні та соціальні потреби, забезпечуючи індивідуальний підхід до навчання. Аналіз підготовки вчителів початкової освіти у Фінляндії та Сінгапурі показує, що престиж педагогічної професії й рівень оплати праці вчителів залежить від економічного розвитку країни та можливостей ретельного відбору претендентів, котрі є ключовими чинниками в забезпеченні якості компетентностей випускників педагогічних факультетів.

Висновок. Перспективами розвитку егалітарно-освітнього середовища Нової української школи є включеність інтеграції інноваційних технологій, розвиток інклюзивних практик, формування культури співпраці, підвищення педагогічної майстерності та забезпечення різноманітних форм навчання. Ці елементи сприяють створенню динамічного освітнього простору, де вчитель відіграє ключову роль у формуванні особистості учня. Акцент на технології розумової праці, партнерстві та індивідуалізації навчання забезпечить ефективність освітнього процесу, підтримуючи розвиток самостійності учнів і їхньої відповідальності за навчання. Таким чином, створення навчальних осередків за типом українсько-фінського Проєкту «Навчаємось разом» відповідає потребам дітей і сприяє їхньому всебічному розвитку.

ЛІТЕРАТУРА

Kiz, O. B. (2018). Vectors of life-creativity: from a creative students' potential to pedagogical creativity of a primary school teacher. *Science achievements*:

Proceedings of XXXVIII International scientific conference. Seattle: Lulu Press, pp. 88–91.

Cutajar, M. (2017). The student experience of learning using networked technologies: an emergent progression of expanding awareness. *Technology, Pedagogy and Education, 23*, 425–438.

Візнюк, І. М., Лазаренко, Н. І. (2023). Моніторинг забезпечення професійної якості освіти педагогів в контексті євроінтеграції. *Порівняльна професійна педагогіка, 11-20* (Vizniuk, I.M., & Lazarenko, N.I. (2023). Monitoring of ensuring the professional quality of teacher education in the context of European integration. *Comparative professional pedagogy, 11-20*).

SUMMARY

Hnatiuk Natalia. The prospects for the development of an egalitarian educational environment in the context of the integration of innovative practices into the educational process of the New Ukrainian School.

The article examines the prospects for the development of an egalitarian educational environment in the context of the integration of innovative practices into the educational process of the New Ukrainian School. The main task is to identify the features of the educational environment that will contribute to the active learning of primary school students, with an emphasis on European values. Life skills are discussed as socio-psychological competencies that are formed through effective pedagogical technologies and are important for the successful adaptation of an individual in society. According to WHO, these skills contribute to harmonious development, social adaptation and emotional well-being. The basis of the New Ukrainian School is respect for universal human values and the protection of human rights, which fosters dignity, justice and tolerance. An egalitarian educational environment provides equal opportunities for all students, promotes inclusiveness, mutual respect and active involvement of participants in the educational process.

The educational space is considered as an important component of the child's educational environment, in which the teacher plays a key role. The teacher must create an atmosphere of support that promotes the development of students' abilities and satisfies their intellectual, emotional and social needs through an individualized approach. An analysis of primary education teacher training in Finland and Singapore points to the importance of the prestige of the teaching profession, the level of remuneration and the quality of the selection of candidates to ensure high competence of graduates. The conclusion emphasizes the prospects for the development of an egalitarian educational environment in the New Ukrainian School, including the integration of innovative technologies, the development of inclusive practices, the formation of a culture of cooperation and the improvement of pedagogical skills. These elements contribute to the creation of a dynamic educational space that supports students' independence and responsibility for learning, in accordance with the needs of children, in particular through the implementation of the Ukrainian-Finnish Project «Learning Together».

Key words: *life skills, psychosocial competences, pedagogical methods, egalitarian educational environment, primary school students.*